

Sygn. akt III UK 117/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 14 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania G. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
o dalszą wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 sierpnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 31 maja 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 6 października 2011 r.,
znak: [...] wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę emerytury na rzecz
ubezpieczonej G. K., z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona G. K. domagała się jej zmiany, podnosząc przy tym, że zaskarżona decyzja i powołane w niej przepisy naruszają zasadę ochrony praw nabytych, ponieważ pozbawiają jej emerytury, wypłacanej bez obowiązku rozwiązania umowy o pracę.

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. oddalił odwołanie ubezpieczonej.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd pierwszej instancji wskazał, że G. K. złożyła w dniu 14 czerwca 2007 r. wniosek o ustalenie prawa do emerytury. Decyzją z dnia 18 lipca 2009 r. pozwany organ rentowy przyznał zaś ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 7 lipca 2007 r. Jednocześnie zawieszono wypłatę świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia. Z kolei decyzją z dnia 20 marca 2009 r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury od dnia 1 marca 2009 r.

Uwzględniając powyższe ustalenia, Sąd Okręgowy podniósł, iż art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726) spowodował dodanie do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych art. 103a, który stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Oznacza to, że osoby, które przed dniem 1 stycznia 2011 r. przeszły na emeryturę bez rozwiązania umowy o pracę, miały obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu kontynuowania pobierania świadczenia. Osoby te miały czas na rozwiązanie takiego stosunku pracy do końca września 2011 r. Sąd pierwszej instancji podkreślił ponadto, iż przesłanką niezbędną kontynuowania wypłaty świadczenia po dniu 1 października 2011 r. jest rozwiązanie stosunku pracy łączącego świadczeniobiorcę z dotychczasowym pracodawcą. Sytuacja taka nie miała jednakże miejsca w niniejszej sprawie, ponieważ ubezpieczona G. K. w dalszym ciągu jest zatrudniona w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym [...].

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na to, iż aktualnie obowiązujący przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w pełni odpowiada treści, obowiązującego do dnia 7 stycznia 2009 r., art. 103 ust. 2a tej ustawy. Ten ostatni przepis Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (OTK-A 2006, nr 2, poz. 15) uznał natomiast za zgodny z Konstytucją RP. Uchylenie tego przepisu przez art. 37 pkt 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507) sprawiło z kolei, że w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 1 stycznia 2011 r. emeryci nabywali prawo do tego świadczenia bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, obowiązujący od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie narusza zasady praw nabytych, ponieważ nie pozbawia on osób, które jednocześnie pozostawały w zatrudnieniu, prawa do emerytury, a jedynie powoduje zawieszenie wypłaty tego świadczenia w przypadku kontynuowania zatrudnienia u tego samego pracodawcy, bez rozwiązania stosunku pracy. Sąd pierwszej instancji jednocześnie zwrócił uwagę na to, że ostatnio powołany przepis nie zawiera zakazu zatrudnienia u tego samego pracodawcy, a jedynie stwarza konieczność rozwiązania z nim stosunku pracy, równocześnie zezwalając na pracę z tym ograniczeniem, że umowa o pracę może być zawarta po otrzymaniu emerytury.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 31 maja 2012 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną od wyżej opisanego wyroku Sądu Okręgowego. Sąd Apelacyjny w pełni podzielił przy tym i przyjął za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji oraz wyprowadzone na ich podstawie wnioski.

W pisemnych motywach swego orzeczenia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który został dodany do tej ustawy przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.). Przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma identyczną treść, jaką miał art. 103 ust. 2a tej ustawy,

obowiązujący w okresie od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. (art. 103 ust. 2a został uchylony z tym ostatnim dniem przez art. 37 pkt 5 lit. „b” ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych - Dz.U. Nr 228, poz. 1507 ze zm.). W efekcie wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2011 r. przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do emerytury od tej daty może być realizowane dopiero po rozwiązaniu stosunku pracy. Zgodnie bowiem z ostatnio powołanym przepisem prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Stosownie do art. 28 powołanej wyżej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych miał zastosowanie od dnia 1 października 2011 r. w stosunku do osób, którym prawo do emerytury przyznano przed dniem 1 stycznia 2011 r. i które nadal pracują na podstawie tej samej umowy o pracę u pracodawcy, u którego pracowały bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. To odpowiednio długie *vacatio legis* tego przepisu miało umożliwić wszystkim emerytom kontynuującym zatrudnienie w macierzystym zakładzie pracy dostosowanie się do nowej sytuacji. Osobom tym dano czas na podjęcie decyzji, czy chcą pozostawać w zatrudnieniu na dotychczasowych warunkach kosztem wypłaty emerytury, czy też chcą zrezygnować z pracy i przejść na emeryturę, albo po rozwiązaniu dotychczasowej zawrzeć nową umowę o pracę i dzięki temu zachować prawo do wypłaty emerytury. Sąd drugiej instancji podkreślił też, że z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wynika obowiązek rozwiązania stosunku pracy przez pracownika, który przed dniem 1 stycznia 2011 r. nabył prawo do emerytury. Przepis ten nie nakłada również na pracodawcę obowiązku rozwiązania z takim pracownikiem stosunku pracy z dniem 1 października 2011 r. Istotą regulacji zawartej w tym przepisie jest ograniczenie równoczesnego pobierania dwóch świadczeń - emerytury i wynagrodzenia za pracę, jeśli pracownik nie miał zamiaru przejść na emeryturę, lecz planował nadal pracować u tego samego

pracodawcy bez rozwiązywania dotychczasowego i nawiązywania nowego stosunku pracy.

Przepis art. 27 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.), którą dodano do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przepis art. 103a, nałożył z kolei na ZUS obowiązek poinformowania zainteresowane osoby pobierające emerytury w terminie 30 dni od wejścia w życie ustawy, tj. do końca stycznia 2011 r., o obowiązujących od dnia 1 stycznia 2011 r. warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury. Pozwany organ rentowy wypełnił ten obowiązek poprzez zamieszczenie takiej informacji w doręczonych ubezpieczonej decyzjach. W związku z tym, że ubezpieczona w terminie do dnia 1 października 2011 r. nie przedłożyła w organie rentowym świadectwa pracy lub zaświadczenia, że rozwiązała stosunek pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury (Wojewódzki Szpital Specjalistyczny [...]), wstrzymanie zaskarżoną decyzją wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. znajdowało więc w pełni uzasadnienie w treści art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.).

Z kolei odnosząc się do zarzutu niekonstytucyjności przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Apelacyjny stwierdził, że Trybunał Konstytucyjny zbadał zgodność z Konstytucją RP przepisu o identycznej treści, jakim był, obowiązujący do dnia 7 stycznia 2009 r., art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W powołanym przez Sąd Okręgowy wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (OTK-A 2006 nr 2, poz. 15) Trybunał Konstytucyjny uznał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za zgodny z Konstytucją RP, wskazując przy tym, że emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenie za pracę.

W ocenie Sądu drugiej instancji, prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji ocenił, że obowiązujący od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest sprzeczny z zasadą praw nabytych, ponieważ nie pozbawia on osób, które nabyły prawo do emerytury, jednocześnie pozostając w zatrudnieniu, prawa do tego świadczenia, lecz jedynie powoduje zawieszenie jego realizacji (wypłaty) w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Ubezpieczona wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 maja 2012 r., zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy, a także o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Swój wniosek o przyjęcie przedmiotowej skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy skarżąca uzasadniła istnieniem zagadnienia prawnego, które wiąże się ze stosowaniem oraz wykładnią przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych obowiązującego od 1 stycznia 2011 r. i które wymaga rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, czy przedmiotowy przepis, regulujący kwestie zawieszenia prawa do wypłaty emerytury, powinien znajdować zastosowanie do sytuacji prawnej osób, które nabyły prawo do emerytury i jej wypłaty przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) i które nadal kontynuują zatrudnienie u pracodawcy, z którym stosunek pracy był zawarty przed nabyciem prawa do emerytury, czy też winien on znajdować zastosowanie jedynie do stanów faktycznych zastanych po wejściu w życie wspomnianej ustawy zmieniającej ustawę o emeryturach i rentach z FUS.

Przyjęcie skargi do rozpoznania, zdaniem skarżącej, uzasadnia również potrzeba wykładni art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W jej ocenie istnieje bowiem ewidentna wadliwość przyjętej i dominującej wykładni przepisu,

który jest błędnie odnoszony do sytuacji prawnej emerytów, którzy pozostają w zatrudnieniu i którzy już nabyli prawo do emerytury na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.).

W podstawach zaskarżenia skarżąca sformułowała natomiast zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest: (1) art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wstrzymanie prawa do wypłaty emerytury skarżącej znajduje uzasadnienie w treści tego przepisu, pomimo tego, że skarżąca uzyskała prawo do emerytury oraz wypłaty owego świadczenia bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą jeszcze na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, wprowadzającego art. 103a do ustawy o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych; (2) art. 2 Konstytucji RP, poprzez naruszenie przez Sąd Apelacyjny przy wydawaniu wyroku wynikających z tego przepisu zasad: a) niedziałania prawa wstecz, b) zasady ochrony praw nabytych, c) zasady zaufania obywateli do Państwa, poprzez wstrzymanie skarżącej wypłaty emerytury pomimo, iż nabyła ona prawo do emerytury na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, które to przepisy pozwalały na łączenie dochodów ze stosunku pracy oraz prawa do wypłaty emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy u dotychczasowego pracodawcy.

W uzasadnieniu podstaw zaskarżenia podkreślono, że skarżąca nabyła prawo do emerytury i jej wypłaty bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą na gruncie przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych. (Dz.U. 2008 r. Nr 228, poz. 1507), która to ustawa weszła w życie 8 stycznia 2009 r. Na gruncie obowiązujących wówczas przepisów, decyzją z dnia 20 marca 2009 r. organ rentowy wznowił skarżącej wypłatę emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Skarżąca zatem mogła, kontynuując

zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy, korzystać równocześnie z prawa do wypłaty emerytury.

W ocenie skarżącej, Sąd Apelacyjny na gruncie przedmiotowej sprawy błędnie zastosował art. 103a znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przedmiotowy przepis nie może wszak ingerować w sytuację prawną tych osób, które na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów uzyskały prawo podmiotowe polegające na możliwości korzystania z prawa do wypłaty emerytury, kontynuując stosunek pracy u dotychczasowego pracodawcy bez dokonania zwolnienia się z pracy, lecz winien jedynie dotyczyć stanów faktycznych zastanych po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skarżąca jest też zdania, iż nie może budzić wątpliwości, że wyrok Sądu Apelacyjnego oddalający apelację skarżącej i utrzymujący w mocy wyrok Sądu Okręgowego pozostaje równocześnie w rażącej sprzeczności z art. 2 Konstytucji RP, tj. zasadą demokratycznego państwa prawa i wypływającymi z niej zasadami szczegółowymi tj. zasadą niedziałania prawa wstecz (zakaz retroakcji prawa), z zasadą ochrony praw nabytych, oraz z zasadą zaufania obywateli do państwa. Ponadto, ustawodawca nie przewidział żadnego przepisu wyłączającego z tego wymogu osoby, które skorzystały z wcześniejszej możliwości nabycia prawa do emerytury bez rozwiązywania stosunku pracy, więc regulacja wprowadzona art. 103a do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wpłynie w sposób jednoznacznie negatywny na ich sytuację, zmuszając wszystkie osoby znajdujące się w takiej samej sytuacji jak skarżąca bądź do rozwiązania stosunku pracy, bądź też w sposób faktyczny pozbawiając je prawa do emerytury poprzez jej zawieszenie. Stanie się tak, mimo że nabycie prawa do emerytury dla tych osób nastąpiło w okresie obowiązywania regulacji nieprzewidujących wymogu rozwiązania stosunku pracy dla nabycia prawa do emerytury. W ten sposób ustawodawca ewidentnie wprowadził normę prawną, która nakazuje stosowanie nowo ustanowionej normy prawnej do zdarzeń zaistniałych przed wejściem w życie nowo ustanowionych norm prawnych. Warte podkreślenia jest i to, że owa regulacja w tym wypadku jest jednoznacznie niekorzystna dla jej adresatów.

Sposób, w jaki Sąd Apelacyjny stosuje normę art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, godzi zatem nie tylko w zasadę niedziałania prawa

wstecz lecz również w nabyte prawa podmiotowe, które raz przyznane powinny stanowić gwarancje stabilności nie zaś wprowadzać wśród obywateli stan niepewności. W skardze wyrażono pogląd, że można z pewnością mówić o nabyciu prawa przez skarżącą, która skorzystała z wcześniejszej możliwości nabycia praw emerytalnych bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy. Co więcej zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego narusza również wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadę zaufania obywateli do Państwa, jak również prawa przez nie stanowionego, a także zasadę bezpieczeństwa prawnego obywateli. Zasada ta zakłada, że skoro zostało już rozpoczęte określone przedsięwzięcie, a prawo przewidywało, że będzie ono realizowane w pewnym okresie, to obywatel powinien mieć pewność, że będzie mógł ten czas wykorzystać, chyba że zajdą szczególne okoliczności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Konstrukcja zawieszenia prawa do emerytury ze względu na kontynuowanie stosunku pracy zawarta we wskazanym w podstawie zaskarżenia art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie jest instytucją nową, ponieważ została wprowadzona do porządku prawnego po raz pierwszy w art. 103 ust. 2a tej ustawy, obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. (por. art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 9, poz. 118). Ustawodawca wycofał się następnie z tej regulacji od dnia 8 stycznia 2009 r. W art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507) postanowił bowiem o uchyleniu wspomnianego art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej. Jego usunięcie ukształtowało stan prawny, w którym przestało istnieć prawne wymaganie uprzedniego rozwiązania stosunku pracy jako warunku pobierania świadczeń emerytalnych. Na wniosek uprawnionych organów rentowy dokonywał więc, na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy o emeryturach kapitałowych, wypłaty emerytur, do których prawo zostało zawieszane na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prawo do świadczeń ulegało zaś zawieszeniu już tylko

na zasadach ogólnych wynikających z art. 103-106 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zależnie od wysokości uzyskiwanego dochodu.

Uzależnienie wypłaty emerytury od rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – abstrahując od słuszności celu takiej regulacji i braku stanowczości ustawodawcy w jej wprowadzaniu – nie może budzić zastrzeżeń z punktu widzenia zasad konstytucyjnych. Potwierdził to Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (OTK-A 2006/2/15), stwierdziwszy, że zasada demokratycznego państwa prawnego nie oznacza niezmienności prawa i polityki zatrudnienia poszczególnych grup ludności, a Konstytucja RP nie zawiera nakazu zagwarantowania świadczeń emerytalnych osobom kontynuującym działalność zawodową. W konsekwencji tych stwierdzeń Trybunał Konstytucyjny w przytoczonym wyroku uznał art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej za zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji oraz orzekł, że nie jest on niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji.

Warunek nabycia prawa do wypłaty emerytury, który obowiązywał na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, został ponownie wprowadzony do ustawy emerytalnej w art. 103a, który obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 r. (por. art. 6 pkt 2 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw) i wywołuje skutki od dnia 1 października 2011 r. (por. art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw). Na jego podstawie – w związku z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych – została ukształtowana sytuacja prawna emerytów od dnia 1 stycznia 2011 r., przy czym przewidziany w art. 103a ustawy emerytalnej skutek następował, poczynając od dnia 1 października 2011 r., wobec wszystkich emerytów pobierających w tym dniu emerytury bez rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz których świadczyli pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Regulacja ta objęła więc zarówno tych, którym świadczenia przyznano po dniu 1 stycznia 2011 r., jak i tych, którym przyznano je przed tym dniem.

Zgodność ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi konstrukcji prawnej zawieszenia prawa do emerytury z powodu uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu zatrudnienia kontynuowanego po nabyciu prawa do emerytury, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, sama w sobie nie była kwestionowana. Stan prawny zaistniały po dniu 1 stycznia 2011 r. został natomiast zakwestionowany z punktu widzenia zgodności art. 6 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw z art. 2, art. 21 i art. 64 Konstytucji oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 ze zm.) w zakresie, w jakim z powodu uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu zatrudnienia kontynuowanego po nabyciu prawa do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy skutkuje zawieszeniem prawa do emerytury również wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy.

Zarzuty sprzeczności z normami konstytucyjnymi zostały jednakże postawione tylko ze względu na intertemporalne postanowienia art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, w zakresie przewidzianego w nim zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. We wniosku wszczynającym postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym podniesiono nierespektowanie wobec tych osób zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa przez rozciągnięcie – jako warunku realizacji prawa do emerytury – nowego dla nich obowiązku rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Wątpliwość co do konstytucyjności dotyczyła tych – i tylko tych – osób, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury wówczas, gdy treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego i stażu ubezpieczeniowego, a realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia, czyli w czasie, gdy nie obowiązywał już art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej i nie został jeszcze uchwalony art. 103a ustawy emerytalnej. Dotyczyło to tych osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12, z dnia 25

kwietnia 2013 r., I UK 593/12 i z dnia 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12 – niepublikowane).

Trybunał Konstytucyjny, uwzględniając te zarzuty, w wydanym już po ogłoszeniu zaskarżonego w niniejszej sprawie wyroku orzeczeniu z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285), uznał, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw spowodowało, iż osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, zostały w dniu 1 stycznia 2011 r. objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Uwzględniając swobodę ustawodawcy w ustalaniu treści ryzyka emerytalnego, Trybunał stwierdził, że jego treść nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury. Doszedł przy tym do wniosku, że brak w chwili przechodzenia na emeryturę świadomości konieczności rozwiązania stosunku pracy, jako przesłanki otrzymywania emerytury, mógł powodować podejmowanie przez emerytów decyzji dla nich niekorzystnych. W konsekwencji, z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego utracił moc art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie, w jakim przewidywał zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. Artykuł 103a powołanej ustawy obowiązuje więc w obrocie prawnym w innym zakresie czasowym.

Jest zatem oczywiste, że ci ubezpieczeni, którzy uzyskali prawo do emerytury po usunięciu od dnia 8 stycznia 2009 r. wymogu niepozostawiania w stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako dodatkowego warunku wypłaty emerytury, uzyskali prawo do świadczenia z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego oraz posiadania odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego. Mogli oni – działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa i nie spodziewając się niekorzystnej jego zmiany przyszłości – podjąć decyzję co do przejścia na emeryturę bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, w przekonaniu, że emerytura będzie im wypłacana (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, OTK-A 2012 nr 10, poz. 121). Ponowne wprowadzenie od dnia 1 stycznia 2011 r. warunku rozwiązania

stosunku pracy jako warunku emerytalnego mogło stanowić dla nich zaskoczenie, nie było jednakże zaskoczeniem wobec wszystkich emerytów, którzy uzyskali prawo do świadczeń przed dniem 1 stycznia 2011 r. Nie wszyscy oni zostali – przez wprowadzenie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – postawieni przez ustawodawcę w takiej niekorzystnej sytuacji ze względu na wcześniej podjęte decyzje. W szczególności nie dotyczy to tych, którzy przeszli na emeryturę pod rządem art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, to jest przed dniem 8 stycznia 2009 r. Tym emerytom znany był bowiem, obowiązujący ich od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 7 stycznia 2009 r., dodatkowy warunek wypłaty emerytury w postaci rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Świadomości tego warunku nie można natomiast traktować inaczej w odniesieniu do ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do świadczeń po dniu 1 stycznia 2011 r., wobec których stosuje się art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a inaczej wobec tych, do których znajdował zastosowanie poprzedzający tę regulację art. 103 ust. 2a ustawy. Ubezpieczeni z obydwu tych grup byli w chwili nabywania prawa do emerytury jednakowo świadomi konieczności rozwiązania stosunku pracy, a skoro kontynuowali zatrudnienie, decydowali się na zawieszenie prawa do emerytury. Nieobowiązanie przez pewien czas (od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.) tego warunku mogło zaś być dla nich co najwyżej korzystnym zaskoczeniem. W wyniku zmiany prawa przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury. W tych okolicznościach zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., to jest pod rządem art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także jeszcze przed wejściem w życie tego przepisu, nie naruszało zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych ani zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikających z art. 2 Konstytucji RP.

W niniejszej sprawie rozstrzygnięcie dotyczyło prawidłowości zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

wobec skarżącej, która zgodnie z ustaleniami faktycznymi Sądów *meriti*, wiążącymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), prawo do emerytury nabyła w dniu 7 lipca 2007 r. Według obowiązującego w tym dniu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, skarżąca nie mogła natomiast – wbrew stwierdzeniom zawartym w skardze kasacyjnej – uzyskać prawa do wypłaty świadczenia bez rozwiązania dotychczasowego stosunku pracy. Chcąc nadal pracować i jednocześnie pobierać emeryturę na zasadach określonych w art. 103 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, musiała rozwiązać dotychczasowy stosunek pracy. Skarżąca nie była wobec tego osobą, której sytuację rozważał Trybunał Konstytucyjny. Przyznane jej prawo do emerytury zostało zawieszona z powodu kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy, z pouczeniem, że w celu podjęcia wypłaty emerytury powinna przedłożyć dowód rozwiązania stosunku pracy z każdym z pracodawców, na rzecz których wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Była więc w chwili uzyskania praw emerytalnych zdecydowana na kontynuację zatrudnienia i świadoma skutków takiego zachowania. Skoro zaś w dniu 1 stycznia 2011 r., kiedy ponownie postawiono wobec niej taki warunek wypłaty świadczenia emerytalnego, pobierała emeryturę nadal pracując, to zastosowanie wobec niej przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie stworzyło sytuacji, w której – ze względu na treść art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych – musiała poddać się nowej, nieznannej jej regulacji ryzyka emerytalnego.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosków skargi kasacyjnej, w związku z czym, opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak sentencji.